

Davviriikkalaš durronfanasa charter

Charter davviriikkalaš durronfanasarbevieru suodjaleami váste

Ovdanbukton konferánsas davviriikkalaš durronfanasarbevieruid birra, Roskilde ja Holbæk, čakčamánu 21. – 22. b. 2023

Davviriikkalaš stivrenjoavku davviriikkalaš durronfanasarbevieruid čáliheamis UNESCO olmmošsohkagotti eahpeávnnašlaš kulturárbbi ovddastušaš listui lea ráhkadan dán chartera ja mearridan čuovvovaš čuoggáid:

Álggaheapmi

- Durronfanasarbevierut dahket dehálaš oasi davviriikkaid álbmogiid, maiddá eamiálbmogiid ja unnitlohkoálbmogiid, kulturárbbis.
- Davviriikkalaš durronfanasarbevierut galget suodjaluvvot eahpeávnnašlaš ealli kulturárbin.
- Davviriikkalaš durronfanasarbevieruid suodjaleami vuodđun galgá leat UNESCO konvenšuvdna eahpeávnnašlaš kulturárbbi suodjaleami birra.
- Davviriikkalaš durronfanasarbevieruid suodjaleami vuodđun galget leat ON ceavzilvuodamihtut.
- Davviriikkalaš durronfanasarbevieruid suodjaleapmi ealli kulturárbin ferte ovddidit buriid rámmaeavttuid, resurssaid ja birrasiid árbevieru doaimmaheapmái.
- Oasit davviriikkalaš durronfanasarbevieruin leat áitojuvnon. Lea dárbu hoahppodoaimbajuide áššáigullevaš resurssaid ja gaskaomiid juolludemiin dohkálaš suodjaleami dihte.

Mihtut

Artihkal 1 Mihttu

Dán chartera ulbmil lea ahte dat galgá veahkehit váfistit davviriikkalaš durronfanasarbevieru suodjaleami ealli kulturárbin.

Artihkal 2 Suodjaleami vuodđojurdagat

Bajimus vuodđojurdagat davviriikkalaš durronfanasarbevieruid sirdima ja joatkima dáfus galget hábmejuvnot ovttasráđiid davviriikkalaš dásis. Dat galget veahkehit suodjalit báikkálaš durronfanasarbevieruid mat čalmmustahttet báikkálaš huksenvieruid ja geavaheami.

Definišuvnnat

Artihkal 3 Fanas dahkkon duorramiin

Duorramiin dahkkon fanas gávdno ollu hámiin davviriikkalaš guovllus. Romuid ja čoavjefiellu duorrá oktii ruovde-, veaike- dahje muorranávlliiguin dahje čatná ninnabásttain, vettiin dahje eará ávdnasiin. Oktasaš buot fatnasiin lea ahte dain leat čoavjefiellut lágvalaga durron fiellogeardin. Odne, nugo ovdal, hábme fanasdahkki fatnasa báikkálaš dahkanvieruid, oasti, geavaheadji, luonddu dili ja

mearraguovllu vuodul. Lagasvuohta luondduvuđđosii lea guovddážiis. Fanasdahkki ohcá dávjá ieš vuovddis muoraid maid dárbbáša ja sus leat alla gáibáduusat ávdnasa kvalitehtii. Dát dahkanvuohki lea oktasaš goasii buot durronfanasmálliide miehtá davviriikkaid.

Artihkal 4 Eahpeávnnašlaš kulturárbi ja ealli árbevierru

Davviriikkalaš durronfanasárbevierut galget ipmirduvvot eahpeávnnašlaš kulturárbin ja ealli árbevierrun mii lea sirdášan buolvvas bulvii ja ovdánan mánggaid duháhiid jagiid badjel. Durronfanasárbevierut lea girját ja leat heivehuvvon báikkálaš dilálašvuođaide ja ceavzilis geavaheapmái. Árbevirolašfanasdahkkit, báikkálaš searvvit, museat, oahpahusásahusat ja eará birrasat miehtá davviriikkaid dolvot dál huksen- ja geavahanmáhtu viidásit doaimmaiguin nugo mátkkiiguin, suhkamiin, borjjastemiin, gilvohallamiin, guolástemiin, oahpahemiin ja ceavzilis meahcástallamiin.

Artihkal 5 Gullelaš oahppaduovdda

Árbevirolaš máhttu ja gálggat duojáriin geat ráhkadit báttiid, borjasiid, sávnnjiid, bihka, liidnaoljju, hámpa, reaidduid ja eará ávdnasiid maid dárbbáša dagadettiin dahje durronfatnasiid divodettiin ovddastit maiddái oasi durronfanasárbevierus.

Artihkal 6 Geográfalaš lokaliseren

Olbmot, birrasat, organisašuvnnat ja áshusat mat sirdet máhtu dahje lágidit doaimmaid gullelaš durronfanasárbevieruide leat sihke riddo- ja mearreguovlluin, vuonain, sulluin, jogain ja čázadagain Dánmárkkus, Fearasulluin, Suomas, Islándaš, Norggas ja Ruotas ja Álándaš. Sámi ja kvena árbediehttit ja birrasat gávdnojit árktalaš ja subárktalaš guovlluin Suomas, Norggas ja Ruotas. Fanasdahkan ja divodeapmi dáhpáhuvvá návsttiin, divohagain, riddokulturguovddážiin ja museain. Durronfanasárbevierut doaimmahuvvojit maiddái davviriikkaid lagasguovlluin, ovdamearkka dihte riikkain Nuortameara ja Davvemeara birra.

Artihkal 7 Čiekŋalit definišuvdna čálihanteavsttas

Váldogáldu čiekŋalit definišuvdnii mii čilge mat Davviriikkalaš durronfanasárbevierut leat gávdno dokumeanttas “UNESCO, 16.COM 8.b., section 1. Identification and definition of the element”.

Artihkal 8 Árbediehttit hálddašit kulturárbbi

Árbediehttit ja fanasdahkkit ieža hálddašit ja dolvot viidásit durronfanasárbevieru eahpeávnnašlaš kulturárbbi. Sis dat lea vuoigatvuohta dohkkehit davviriikkalaš durronfanasárbevieruid oassin iežaset kulturárbbis. Dat ferte leat vuodđun boahhtevaš suodjalanbarggus.

Suodjaleapmi geavaheami bokte

Artihkal 9 Suodjaleapmi geavaheami bokte

Vuodđojurdda davviriikkalaš durronfanasárbevieruid máhttosirdimis lea *suodjaleapmi geavaheami bokte*.

Artihkal 10 Árbevirolaš máhttu

Máhttu davviriikkalaš durronfanasárbevieruid birra lea sirdon buolvvas bulvii. Dát perspektiiva galgá leat vuodus boahhtevaš suodjalanbarggus. Nu guhkás go lea vejolaš galgá dahkama ja geavaheami vuodđun leat árbevirolaš báikkálaš máhttu.

Artihkal 11 Márkan

Vai árbevierut galget eallit fertejit fanasdahkkit sáhttit ealihit iežaset doaimmaineaset. Dan dihte seahtá kommersiála gávpedoaibma dán suorggis ovdánahttot ja oažžut doarjaga. Charter galgá movttiidahttit ásahit prográmmaid vuovdima ja márkanfievrrideami váste ja nu ovddidit eanet durrónfatnasiid dahkama, divodeami ja geavaheami.

Ovddasvástádus, doarjja ja rámmaeavttut

Artihkal 12 Resurssat, doarjja ja rámmaeavttut

Buorit oahpahanduovdagat, rámmaeavttut ja doarjja báikkálaš searvevuodaide fertejit ásahuvvot, mat dahket vejolažžan doaimmahit durrónfanásárbevieruid. Dat siskkilda maiddái fysalaš oahpahasduovdagiid nugo návsttiid, divohagaid, riddokulturguovddážiid ja museaid fanasdahkama, divodeami ja geavaheami váste, mat addet buriid rámmaid máhttui ja oahppamii. Doaibma lea maiddái sorjavaš eiseválddiid doarjjaortnegiin ja oahppofálaldagain.

Artihkal 13 Ovddasvástádus

Davviriikkaid stáhtabeliin lea formála ovddasvástádus mearridit dárbbaslaš doaibmabijuid mat váfistit ahte sin eanaguovllu eahpeávnaslaš kulturárbi suodjaluvvo. Suodjaleapmi mearkkaša dás doaibmabijut maiguin váfista davviriikkalaš durrónfanásárbevieruid eallinnávcca, ja siskkilda kártema, duodašteami, dutkama, seailuheami, suodjaleami, ovddideami, nannema, sirdima, erenoamážit formála ja eahpeformála oahpahusa bokte. Dan galget dahkat nu ollu go vejolaš mielváikkuhemiin báikkálašservodagain, joavkkuin ja ovttaskasolbmuiin geat ráhkadit ja doalahit máhtu ja práksisa gullelaš davviriikkalaš durrónfanásárbevieruide.

Artihkal 14 Dárbu hoahppodoaibmabijuide

Oasit davviriikkalaš durrónfanásárbevieruin leat áitojuvvon. Lea dárbu hoahppodoaibmabijuide main juolluduvvojit áššáigullelaš resurssat ja seailuhandoaibmabijut.

Artihkal 15 Autoritatiiva dokumeanttat

Lassin UNESCO konvenšuvdnii eahpeávnaslaš kulturárbbi suodjaleami birra lea davviriikkalaš durrónfanaschartera vuodđun davviriikkalaš durrónfanásárbevieruid čáliheapmi UNESCO olmmošsohkagotti eahpeávnaslaš kulturárbbi ovddastuslaš listui. Čujuhemiin «Nordic clinker boat traditions, inscription, UNESCO, 16.COM 8.b» dokumentii.

Dien guovtti, konvenšuvdna- ja inskripšuvdnačállosa, galgá ipmirdit autoritatiiva mearrideaddji dokumeantan boahttevaš bargui davviriikkalaš durrónfanásárbevieruid suodjaleamis ja hálddašeamis.

Artihkal 16 Davviriikkalaš ja našuvnnalaš suodjalanplánat

Dán chartera mearrádusat galget čuovvuluvvot jeavddalaččat suodjalanplánaiguin sihke davviriikkalaš ja našuvnnalaš dásis. Suodjalanplánaid áigodagat galget čuovvut stáhtabeliid raportererenintervállaid UNESCO:i vai ovdanboahtá makkár doaibmabijut ja prográmmat leat álggahuvvon ovddasvástideaddji eiseválddiin ja birrašiin váfistit dohkálaš suodjaleami ja dohkálaš hálddašeamis davviriikkalaš durrónfanásárbevieruid hárrái.

Čuovvovaš olbmot oassálaste stivrenjoavkku barggus ráhkadit chartera davviriikkalaš durronfanasárbevieru suodjaleami váste:

Anders Bolmstedt (Föreningen Allmogebåtar, Ruotta)

Astrid Olhagen (Ålands Skötsbåtförening, Álánda)

Fredrik Leijonhufvud (Skeppsholmens Folkhögskola, Ruotta)

Heini Hátún (Fearasullot)

Johanna Björkholm (KulturÖsterbotten, Suopma)

Kirsten "Pipsen" Monrad Hansen (Han Herred Havbåde, Dánmárku)

Kristina Djurhus Christiansen (Nasjonalmuseet, Fearasullot)

Lars Leijon (Föreningen Allmogebåtar, Ruotta)

Ove Stødle (Mearasiida/Sjøsamisk kompetansesenter, Norga/Sápmi)

Sami Uotinen (Suomen puuveneilijät, Suopma)

Sigurbjörg Árnadóttir (Vitafélagið-íslensk strandmenningm, Islánda)

Søren Nielsen (Vikingskibsmuseet, Dánmárku)

Tore Friis-Olsen (Forbundet KYSTEN, Norga)

Tove Aurdal Hjellnes (Forbundet KYSTEN, Norga)

Ture Møller (Kystliv Holbæk, Dánmárku)

Charter lea gárvvistuvvon čuovvovaš davviriikkalaš gielaide: dánska-, suoma, fearasulluid-, islándda-, kvena-, davvisáme-, dárú- ja ruoṭagillii, ja maid engelas- ja fránskkagillii. Buot veršuvnnain lea seamma dohkálašvuohta.

Čakčamánnu 5.b. 2023, Davviriikkalaš stivrenjoavku davviriikkalaš durronfanasárbevieruid čáliheamis UNESCO olmmošsohkagotti eahpeávnnašlaš kulturárbbi ovddastuslaš listui